

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ
НЕВИЇЗНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ТА КАМЕРАЛЬНОЇ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК**

**COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF DOCUMENTARY-FIELD ELECTRONIC
AND OFFICE TAX AUDITS**

Пасько Т.Г.,

*аспірант кафедри міжнародного, європейського права
та цивільно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету*

Ґрунтуючись на дослідженнях окремих науковців і проаналізувавши запропоновані ними визначення камеральної та невіізної документальної податкових перевірок, а також проаналізувавши дефініції кожної з них, закріплені Податковим кодексом України, автором визначено власне бачення місця розглядуваних видів перевірок у системі невіізних податкових перевірок.

Автором статті здійснено порівняння спільних та відмінних рис у процедурі призначення, проведення, строках проведення й оформлення результатів розглядуваних форм податкового контролю, визначено терміни подання заяви для проведення електронної перевірки та терміни ухвалення рішення контролюючим органом про проведення або ж не проведення перевірки, зроблено висновок, що електронна перевірка проводиться лише за заявою платника податків.

У публікації виокремлено сфери фінансово-господарської діяльності платника податків, які перевіряються під час проведення кожної з розглядуваних видів перевірок. На основі порівняння їхніх предметів акцентовано увагу на недоліках в обсязі предмета саме камеральної перевірки, вказано на доцільності його розширення з метою підвищення ефективності такої форми податкового контролю.

Окрема увага приділена аналізу строків проведення камеральної й електронної перевірок. Автором вказано на недолік у частині відсутності законодавчого закріплення строків проведення саме електронної перевірки та запропоновано вдосконалити вітчизняне податкове законодавство шляхом заповнення зазначеної процедурної прогалини.

У частині аналізу рішень, які ухвалюються за результатами проведення кожної з розглядуваних перевірок, автором зазначено, що довідка про проведення невіізної електронної перевірки складається перевіряючим кожного разі як результат її проведення. Зауважено, що, на відміну від електронної, за результатами камеральної перевірки, у разі встановлення порушень податкового законодавства складається акт. Зазначено однакову процедуру подання заперечень на акт та довідку про результати камеральної / документальної електронної перевірок.

Ключові слова: спільні риси, відмінні ознаки, рішення про проведення, предмет перевірки, строк проведення, довідка про результати, акт.

Based on the research of individual scientists and analyzing their proposed definition of office and non-visiting documentary tax verifications, as well as having analyzed the definitions of each of them, fixed by the Tax Code of Ukraine, the author defined his own vision of the place that occupies the types of inspections in the system of non-visiting tax inspections.

The author of the article compares the common and distinctive features in the procedure of appointment, conduction, timing and execution of the results of the considered forms of tax control, determines the terms for filing an application for electronic verification and the timing of the decision by the controlling body to carry out or not to conduct an audit and concludes that an electronic check is carried out only on the application of the taxpayer.

The publication identifies the areas of financial and economic activity of the taxpayer, which are checked at each of the types of inspections under review. On the basis of comparison of their subjects, attention is focused on the shortcomings in the scope of the subject of the precisely camera check and indicated the expediency of its extension in order to increase the effectiveness of the indicated form of tax control.

Particular attention is paid to the analysis of the timing of the camera and electronic inspections. The author pointed out the lack in the part of the lack of legislative consolidation of the terms of the conduct of the electronic check and proposed to improve domestic tax legislation by filling the specified procedural gap.

In the part of the analysis of decisions taken on the results of each of the inspections under review, the author states that the certificate of conducting a non-visiting electronic check is made by the controllers in each case as a result of its conduct. Attention is drawn to the fact that, unlike electronic, according to the results of a desk inspection, in the event of violations of tax legislation, an act is drawn up. The same procedure for filing objections to the act and a statement about the results of the documentary / electronic documentary checks are indicated.

Key words: common features, distinctive features, decision on conducting, subject of verification, term of conducting, certificate of results, act.

Постановка проблеми. Недосконалість податкового законодавства та нестабільність вітчизняної податкової системи створюють передумови для ухилення від сплати податків, отже, до вчинення правопорушень у фінансовій сфері. Вказані обставини об'єктивно зумовлюють необхідність охоплення контролем усіх без винятку платників податків, удосконалення методів і прийомів податкового контролю.

На даний час основною формою такого контролю, яка посідає вагомe місце в системі фінансового контролю, є податкова перевірка. Саме під час її проведення забезпечується безпосередній контроль за повнотою та правильністю нарахування податків і своєчасністю їх сплати до бюджету.

Сучасні темпи розвитку інформаційних технологій дозволяють розширити та збільшити коло завдань, що вирішуються під час податкових перевірок. Сприяє

вдосконаленню проведення останніх і електронна процедура подання податкової звітності та реєстрації податкових накладних.

Особливе місце належить питанням правового регулювання, характеристики ознак і відмінностей у процедурі проведення камеральної та невіізної електронної документальної податкових перевірок.

Зазначені форми контролю, будучи відносно новими видами податкових перевірок, запроваджен насамперед не лише для попередження податкових правопорушень на початковій стадії, але і для проведення самоконтролю господарської діяльності самим платником податків.

Водночас, незважаючи на те, що розглядувані види перевірок є невіізними, їхнє значення у процесі своєчасного реагування на спроби суб'єктів господарювання знизити базу оподаткування є вагомим з огляду на можливість виявлення таких спроб саме на початкових стадіях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча останнім часом у вітчизняній правовій науці такими вченими, як О.В. Яковенко, В.А. Туржанський і Т.В. Фоміна, приділялась увага правовому регулюванню вказаних видів податкових перевірок, проте загалом питання нормативних та організаційних основ проведення та спільних і відмінних рис камеральної й електронної перевірок у наукових публікаціях висвітлено досить фрагментарно, що пов'язано з їхньою відносною новизною.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз податкового законодавства в частині правового регулювання проведення камеральної та документальної невізної електронної податкових перевірок, проведення порівняння вказаних видів перевірок, виявлення їхніх спільних і відмінних ознак, надання пропозицій щодо вдосконалення окремих положень Податкового кодексу України в питанні організації проведення контролюючими органами зазначених форм податкового контролю.

Результати дослідження. У даний час, в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та впровадження автоматизації процесу аналізу інформації про платника податків поступово змінюються і трансформуються форми податкового контролю.

Протягом останніх 10 років в арсеналі працівників органів фіскальної служби України з'явилися нові, невідомі раніше засоби контролю платників податків – камеральна та невізйна документальна електронна перевірка.

Насамперед варто зазначити, що вказані вище види перевірок вітчизняні науковці, залежно від місця проведення, відносять до невізних.

Так, М.П. Кучерявенко зазначає, що камеральна перевірка являє собою перевірку, що здійснюється органом податкового контролю за місцем його розташування [1, с. 243].

О.В. Яковенко і В.А. Туржанський наголошують на тому, що в податковому законодавстві термін «електронна перевірка» уживається не лише на позначення різновиду документальної перевірки, але і як послідовність дій під час проведенні невізної перевірки [2, с. 238].

Підтвердженням того, що розглядувані види перевірок за типом належать до невізних, є їхні дефініції, закріплені в Податковому кодексі України (далі – ПКУ).

Відповідно до пп. 75.1.1 п. 75.1 ст. 75 ПКУ, камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків, та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального.

Водночас, відповідно до абз. 7 пп. 75.1.2 п. 75.1 ст. 75 ПКУ, документальною невізною позаплановою електронною перевіркою за заявою платника податків є перевірка, що проводиться на підставі заяви, поданої платником податків із незначним ступенем ризику, визначеним відповідно до п. 77.2 ст. 77 ПКУ, до контролюючого органу, у якому він перебуває на податковому обліку. Заява подається за 10 календарних днів до очікуваного початку проведення електронної перевірки, але не раніше офіційного повідомлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, про запровадження проведення такої перевірки для відповідних платників податків: які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності; суб'єктів господарювання мікро-, малого, середнього підприємництва; інших платників.

Хоча вказані вище перевірки й об'єднують те, що вони проводяться у приміщенні контролюючого органу, проте в них є риси, що відрізняють їх між собою, тому доцільно детально зупинитися на аналізі основних відмінностей між камеральною та невізною електронною перевіркою.

Підстава для проведення

Відповідно до п. 76.1 ст. 76 ПКУ, камеральна перевірка проводиться посадовими особами контролюючого органу без будь-якого спеціального рішення керівника (його заступника або уповноваженої особи) такого органу або направлення на її проведення.

Згода платника податків на перевірку та його присутність під час проведення камеральної перевірки не обов'язкова.

Водночас, відповідно до ч. ч. 1 і 2 р. III Порядку подання платником податків заяви про проведення документальної невізної позапланової електронної перевірки та прийняття рішення контролюючим органом про проведення такої перевірки, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 20 листопада 2015 р. № 1040, контролюючий орган на підставі інформації, зазначеної платником податків у Заяві та доданих до неї документах для проведення електронної перевірки, та податкової інформації, наявної в контролюючому органі, ухвалює рішення про проведення / не проведення такої перевірки [3].

Таке рішення про проведення / не проведення документальної невізної позапланової електронної перевірки ухвалюється керівником контролюючого органу протягом 10 календарних днів із дня отримання такої заяви.

Отже, основною відмінністю документальної електронної перевірки від камеральної в частині призначення є самостійне ініціювання її проведення платником податків шляхом подання заяви, тобто фактично надання згоди на її проведення, що є неможливим за проведення камеральної перевірки, основне призначення якої – оперативне (на початкових стадіях) реагування органом фіскальної служби на порушення податкового законодавства.

Предмет перевірки

Предмет перевірки – це та частина фінансово-господарської діяльності платника податків, яка підлягає контролю органами фіскальної служби.

Якщо проаналізувати предмети розглядуваних видів перевірок, варто вказати на те, що предметом документальної невізної електронної перевірки є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати відповідних передбачених Кодексом податків та зборів, а також дотримання валютного й іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи.

Відповідно до абз. 2 пп. 75.1.1 п. 75.1 ст. 75 ПКУ, предметом камеральної перевірки є своєчасність подання податкових декларацій (розрахунків) та/або своєчасність реєстрації податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, акцизних накладних та/або розрахунків коригування до акцизних накладних у Єдиному реєстрі акцизних накладних, виправлення помилок у податкових накладних та/або своєчасність сплати узгодженої суми податкового (грошового) зобов'язання виключно на підставі даних, що зберігаються (опрацьовуються) у відповідних інформаційних базах.

Тобто предмет камеральної перевірки передбачає встановлення повноти, своєчасності подання платником податкової звітності, перевірку правильності оформлення документів податкової звітності (повноти заповнення всіх необхідних реквізитів, чіткості їх заповнення тощо), перевірку правильності складення розрахунків за податковими платежами (арифметичний підрахунок остаточних сум податків, правильність відображення показників, необхідних для обчислення бази оподаткування).

В органу фіскальної служби відсутній повноваження під час проведення камеральної перевірки досліджувати

питання своєчасності сплати податків, оскільки останні перебувають поза межами даної перевірки, що є недоліком з огляду на те, що питання своєчасності нарахування та сплати податків і зборів може бути предметом лише документальної перевірки, проведення якої передбачає підготовку, складення наказу на її проведення та, відповідно, витрат часу, економія якого дала б змогу оперативніше й ефективніше здійснити контроль за можливим порушенням норм податкового законодавства в разі виявлення такого під час проведення камеральної перевірки.

Строки проведення

Проведення будь-якої перевірки, зокрема камеральної та невізної електронної документальної податкових перевірок, обмежене строками.

Відповідно до п. 76.3 ст. 76 ПКУ, камеральна перевірка податкової декларації або уточнюючого розрахунку може бути проведена лише протягом 30 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку їх подання, а якщо такі документи були надані пізніше, – за днем їх фактичного подання.

Камеральна перевірка з інших питань проводиться з урахуванням строків давності, визначених у ст. 102 ПКУ, та становить 1 095 днів.

До «інших питань» у вказаному вище пункті віднесено питання дотримання термінів реєстрації платником податків податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, акцизних накладних та/або розрахунків коригування до акцизних накладних у Єдиному реєстрі акцизних накладних.

Положення щодо проведення камеральної перевірки даних, заявлених у податковій звітності, протягом 30 днів також закріплено в пп. 2.1 п. 2 р. I Методичних рекомендацій щодо організації та проведення камеральних перевірок податкової звітності платників податків, крім перевірок податкової декларації про майновий стан і доходи та податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи-підприємця, затверджених наказом Міністерства доходів України від 14 червня 2013 р. № 165.

Тобто застосування норми щодо проведення камеральної перевірки протягом 30 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку їх подання, передбачено лише за фактичного подання податкової декларації. В інших випадках застосовується норма щодо проведення камеральної перевірки не пізніше закінчення 1 095 днів, що настав за останнім днем граничного строку реєстрації податкових накладних.

Водночас варто наголосити на тому, що, незважаючи на встановлені строки проведення камеральних перевірок, така перевірка має бути проведена до настання термінів подання наступної податкової звітності.

Що стосується строків проведення позапланової електронної перевірки, то варто зазначити, що недоліком чинного податкового законодавства – те, що ні Податковим кодексом, ні Порядком подання платником податків заяви про проведення документальної невізної позапланової електронної перевірки й ухвалення рішення контролюючим органом про проведення такої перевірки не врегульовано строки проведення вказаного виду перевірки.

Відповідно до пп. 3 п. 3 р. I наказу Міністерства фінансів України від 20 серпня 2015 р. № 727 «Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами», загальні положення довідки документальної перевірки обов'язково мають містити дані (інформацію) про строк проведення документальної перевірки (дата початку і дата закінчення).

Враховуючи невизначеність законодавчо строків проведення документальної позапланової електронної перевірки та беручи до уваги законодавчу дефініцію і при-

роду цієї перевірки, можна дійти висновку, що тривалість останньої не повинна перевищувати 15 робочих днів.

Вказаний висновок ґрунтується на положеннях п. 82.2 ст. 82 ПКУ, відповідно до яких максимальна тривалість перевірок, визначених у ст. 78 ПКУ, залежно від платника податків, не може бути довше 15 робочих днів.

Положення ст. 78 ПКУ регламентують порядок проведення позапланових документальних перевірок, до загальної групи якої належить позапланова документальна електронна перевірка. У п. 78.2 вказаної вище статті передбачено, що строки проведення документальної позапланової перевірки встановлені ст. 82.

Оформлення результатів перевірки

Відповідно до п. 86.11 ст. 86 ПКУ, за результатами електронної перевірки складається довідка у двох примірниках, що підписується посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, та реєструється в контролюючому органі протягом трьох робочих днів із дня закінчення установленого для проведення перевірки строку (для платників податків, які мають філії та/або перебувають на консолідованій сплаті, – протягом п'яти робочих днів).

Довідка електронної перевірки після її реєстрації вручається особисто платнику податків або його законним представником для ознайомлення та підписання протягом п'яти робочих днів із дня вручення.

У разі незгоди платника податків або його законних представників із висновками перевірки чи фактами і даними, викладеними в довідці, складеній за результатами електронної перевірки, вони зобов'язані підписати таку довідку та мають право подати свої заперечення, які є невід'ємною частиною такої довідки, разом із підписаним примірником довідки.

Такі заперечення розглядаються контролюючим органом протягом п'яти робочих днів із дня їх отримання, платнику податків надсилається відповідь у порядку, визначеному ст. 58 цього Кодексу для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень. Така відповідь є невід'ємною частиною довідки про проведення електронної перевірки. Платник податку (його уповноважена особа та/або представник) має право брати участь у розгляді заперечень, що він зазначає в поданих запереченнях.

На відміну від довідки – документа, який складається за результатами проведення електронної перевірки, за результатами камеральної перевірки може складатися не тільки довідка, але й акт.

Порядок оформлення результатів камеральної перевірки здійснюється відповідно до вимог ст. 86 ПКУ. Відповідно до п. 86.2 вказаної статті ПКУ, акт виноситься в разі встановлення порушень. Такий документ складається у двох примірниках і після реєстрації в контролюючому органі вручається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платнику податків, щодо якого здійснювалась камеральна перевірка.

В абз. абз. 1 та 2 п. 86.7 ст. 86 ПКУ передбачено право платника податків на подання заперечень або додаткових документів у разі незгоди з висновками камеральної перевірки. Водночас процедура розгляду таких заперечень/додаткових документів аналогічна процесу розгляду заперечень, поданих на довідку за результатами електронної перевірки.

Важливою відмінністю між розглядуваними видами перевірок є те, що після складення акта за результатами проведення камеральної перевірки та розгляду заперечень або додаткових документів на такий акт (у разі подання) органом фіскальної служби ухвалюється податкове повідомлення-рішення в порядку, передбаченому у ст. 58 ПКУ.

Якщо за результатами електронної перевірки контролюючий орган встановить порушення податкового законодавства, платник податків зобов'язаний подати уточнюючий розрахунок або включити суму виявленої помилки до декларації звітного періоду.

У разі невиконання вказаних дій органом фіскальної служби може бути розпочато проведення докумен-

тальної позапланової перевірки платника на підставі пп. 78.1.17 п. 78.1 ст. 78 ПКУ – неподання платником податків в установленій п. 50.3 ст. 50 ПКУ строк уточнюючого розрахунку для виправлення помилок, виявлених за результатами електронної перевірки.

Висновки. Проведене дослідження показало, що, незважаючи на те, що розглядувані види невиїзних

податкових перевірок створені з метою попередження правопорушень податкового законодавства та спрощення процедури самоконтролю для більшої кількості платників податків, перспектива розвитку вказаних видів перевірок на пряму залежить від чіткої правової регламентації всіх процедурних моментів, пов'язаних з їх проведенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фінансове право : підручник / М.П. Кучерявенко та ін. ; за ред. М. Кучерявенка. Харків : Право, 2013. 398 с.
2. Яковенко О.В., Туржанський В.А. Правові засади здійснення електронних перевірок органами доходів і зборів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2013. № 4. С. 237–240.
3. Про затвердження Порядку подання платником податків заяви про проведення документальної невиїзної позапланової електронної перевірки та прийняття рішення контролюючим органом про проведення такої перевірки : наказ Міністерства фінансів України від 20 листопада 2015 р. № 1040. *Сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-15>.

УДК 342.112.741(477)

ДОВІРА ГРОМАДЯН ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК ЮРИДИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ CITIZENS' CONFIDENCE IN THE NATIONAL POLICE AS A LEGAL CATEGORY

Прокоф'єв М.М.,

*ад'юнкт кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
факультету № 3
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Стаття присвячена аналізу довіри громадян до Національної поліції України як юридичної категорії. Проаналізовано норми національного законодавства із зазначеного питання. У чинному законодавстві принцип довіри та підтримки громадян є одним із ключових у діяльності поліції, визначає функціональну сутність поліції. Ефективність роботи поліції пов'язується громадянами з дотриманням законності та морально-етичною поведінкою поліцейських, що безпосередньо впливає на стан довіри та підтримки поліції. Досліджено соціальну роль поліції, яка докорінно відрізняється від інших структур держави у зв'язку з істотним обсягом повноважень поліцейських, зокрема виключних, застосування примусових заходів, фізичної сили і вогнепальної зброї. Оцінка діяльності, як позитивна, так і негативна, виражає ставлення населення до чинного законодавства. Суспільна довіра – динамічна та мінлива категорія. У зв'язку із чим описані основні напрями дослідження феномену довіри. Розкрито взаємозв'язок та відмінності між категоріями «довіра» або «суспільна довіра» та «громадська думка». «Громадська думка» та «суспільна довіра» – поняття схожі, думка виражається за допомогою особистісного погляду на ситуацію, а довіра характеризується суб'єктивним ставленням до обставин. Громадська думка про діяльність органів поліції являє собою сукупність поширених у суспільстві оцінок, суджень і поглядів на соціально значущі для більшості населення проблеми, пов'язані із правоохоронною діяльністю. Довіра населення забезпечує легітимність і законність діяльності органів державної влади, зокрема органів Національної поліції, які максимально наближені до населення. Встановлено, що усвідомлення значущості довіри населення для функціонування поліції спрямувало логіку розвитку наукової думки від теоретичної концептуалізації явища довіри до пошуку механізмів практичного управління довірою як соціальним ресурсом. Обґрунтовано необхідність інтерпретації довіри як соціологічної категорії та впровадження наукових досліджень із вказаної проблематики у практичну діяльність органів Національної поліції України.

Ключові слова: довіра громадян, Національна поліція, ефективність діяльності, правова категорія, рівень довіри, оцінка діяльності.

The article is devoted to the analysis of citizens' trust in the National Police of Ukraine as a legal category. The norms of the national legislation on the given question are analyzed. In the current legislation, the principle of trust and support of citizens is one of the key elements of the police, defining the functional nature of the police. Policymaking is associated with police efficiency by law enforcement and moral and ethical behavior of policemen, which directly affects the state of trust and police support. The social role of the police, which drastically differs from other state structures in connection with the considerable volume of police powers, including the exclusive use of coercive measures, physical force and firearms, is explored. The assessment of the activity, both positive and negative, expresses the attitude of the population to the current legislation. Public trust is a dynamic and changing category. In connection with this, the main directions of the study of the phenomenon of trust were described. The relationship and differences between the categories of "trust" or "public trust" and "public opinion" are revealed. Public opinion and public trust are similar, the idea is expressed by a personal perspective on the situation, and trust is characterized by a subjective attitude to the circumstances. Public opinion on the activities of the police is a collection of common assessments, judgments and views on socially significant problems for law-enforcement activities for the majority of the population. Public trust ensures the legitimacy and legitimacy of public authorities, including those of the National Police, which are as close as possible to the population. It was established that awareness of the importance of public confidence in the functioning of the police was directed by the logic of the development of scientific thought from the theoretical conceptualization of the phenomenon of trust in the search for mechanisms of practical management of trust as a social resource. The necessity of interpretation of trust as a sociological category and introduction of scientific researches on this problem in practical activity of the bodies of the National Police of Ukraine is substantiated.

Key words: citizens' trust, national police, efficiency of activity, legal category, level of trust, evaluation of activity.

Постановка проблеми. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» передбачає пошук і будову перспективних моделей взаємодії суспільства та держави. Повинні бути сформовані нові правові й організаційні механізми, що дозволяють вирішити традиційні проблеми в державному управлінні, забезпечити на високому рівні потреби

суспільства та кожного громадянина. Громадяни повинні отримати від держави захищеність прав і свобод, гарантування безпеки. У цих умовах право має регулювати різні сторони життєдіяльності громадян, створювати умови для активної діяльності цивільних інститутів, стимулювати гармонізацію соціальних відносин. Одним із напрямів